

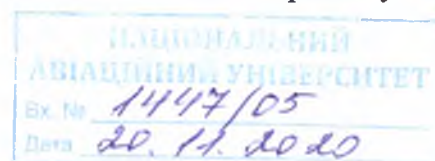
До спеціалізованої вченої ради
Д 26.062.16 Київського національного
авіаційного університету
03680, м. Київ, просп. Любомира
Гузара, 1

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора юридичних наук, доцента кафедри конституційного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка Шамрая В'ячеслава Вікторовича на дисертацію Курчина Олега Геннадійовича на тему: «Конституційно-правове забезпечення органами місцевого самоврядування містобудівної діяльності: проблеми теорії та практики», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.02-конституційне право; муніципальне право

Актуальність теми дисертації. Сучасні реалії євроінтеграційного розвитку України вимагають переосмислення існуючих підходів до розуміння поняття та системи повноважень органів місцевого самоврядування. Грунтуючись на останніх тенденціях впровадження децентралізаційних процесів питання повноважень органів місцевого самоврядування набуває особливої актуальності та нового доктринального осмислення. В цьому контексті, досить вагомим теоретичним і практичним значенням набуває дослідження конституційно-правового забезпечення містобудівної діяльності саме органами місцевого самоврядування. Дослідженню органів самоврядування та їх повноважень приділено достатньо уваги науковців, однак малодослідженою залишається сфера містобудівної діяльності. Це підтверджує необхідність доктринального дослідження цієї сфери, що безумовно може мати як практичне так і теоретичне застосування. Саме тому виконане О.Г. Курчиним дослідження є надзвичайно важливою фундаментальною комплексною науковою працею, яка відповідно до визначених мети та завдань, обраної методології здатне запропонувати

концептуальну модель конституційно-правового забезпечення органами місцевого самоврядування містобудівної діяльності.

Зазначене обумовлює актуальність та практичну значимість дисертації О.Г. Курчина. Це підтверджується, зокрема тим, що роботу виконано в рамках відповідно до затвердженої на кафедрі цивільно-правових дисциплін Білоцерківського національного аграрного університету «Удосконалення інформаційно-правового забезпечення сфери АПК та захисту прав суб'єктів агробізнесу» (номер державної реєстрації 0119U100902).

Отже, дисертаційне дослідження О.Г. Курчина є затребуваним як з позицій правової науки, так і з точки зору практичної діяльності, спрямованої на удосконалення нормативно-правової бази та теорії конституційного та муніципального права.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз тексту дисертації та автореферату свідчить про науково обґрунтований системний підхід автора до проблеми: аргументовано сформульована актуальність теми, досить чітко визначені об'єкт, предмет, мета та задачі дослідження, комплексно підібраний необхідний для виконання цих завдань методологічний інструментарій. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять десять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 323 сторінок, з них основного тексту – 295 сторінок. Кількість використаних джерел – 252 найменування на 28 сторінках. Її матеріал поданий у логічній послідовності, що сприяло розкриттю дисертантом взаємопов'язаних між собою теоретичних і практичних аспектів досліджуваної проблеми.

Здійснене О.Г. Курчиним дослідження дозволило йому надати характеристику цілісного комплексу ознак техніко-юридичних норм, що відрізняють їх від правових норм, визначено наявність аксіологічного зв'язку між місцевим самоврядуванням і містобудівною діяльністю, що виникає в

результаті їх взаємодії та носить як безпосередній, так і опосередкований характер, визначено оптимальну в сучасних умовах конституційної децентралізації форму імплементації європейських правових стандартів містобудівної діяльності органів місцевого самоврядування, а також узагальнено основні напрями публічного управління у сфері містобудівної діяльності.

Високий ступінь наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження, що в концентрованому вигляді знайшли відображення у сформульованих здобувачем наукових положеннях, висновках і рекомендаціях, забезпечено методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних положень; застосуванням комплексу наукових методів, адекватних об'єкту, предмету, меті і задачам дослідження; використанням сучасних досягнень юридичної науки та широкої джерельної бази дослідження; здійсненням апробації основних концептуальних ідей і положень дослідження. Вдалий вибір методів дослідження, аналіз і синтез наукової літератури, нормативно-правових актів та узагальнення отриманої інформації з метою дослідження теоретико-методологічного уявлення про імплементацію європейських правових стандартів містобудівної діяльності місцевого самоврядування, яка має діалектично поєднуватися із загальною адаптацією українського земельного, містобудівного та іншого законодавства до універсальних та європейських принципів і норм, що дозволило успішно розв'язати поставлені задачі наукової розробки.

Достовірність і наукова новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації не викликає сумнівів. Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується їх апробацією у відкритому друку, обговоренням на наукових конференціях, інших наукових заходах. Проведена автором науково-дослідна робота є результатом власних напрацювань здобувача, який здійснив вдалу

спробу визначити поняття місцевого самоврядування як екзистенціального середовища здійснення містобудівної діяльності, запропоновано авторське дефінітивне визначення компетенції, удосконалено розуміння органу місцевого самоврядування у сфері містобудівної діяльності, положення про синергетичну взаємодію місцевого самоврядування та містобудівної діяльності, а також положення про комплексний структурно-інституціональний характер нормативізації повноважень органів місцевого самоврядування у сфері містобудівної діяльності.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес і можуть бути використані :

- у науково-дослідній роботі – для подальшого опрацювання конституційно-правової теоретичної та практичної проблематики реалізації містобудівної компетенції органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації публічної влади;

- у правовій практиці – при розробці пропозицій щодо подальшого удосконалення містобудівної компетенції органів місцевого самоврядування;

- у навчальному процесі й навчально-методичній роботі – при викладанні навчальних курсів із муніципально-правової спеціалізації, підготовці та вдосконаленні відповідних розділів підручників і навчальних посібників з конституційного та муніципального права України.

Відносно **наукової новизни** дисертаційної роботи слід зазначити, що кваліфікаційна робота є одним із перших у вітчизняній конституційно-правовій науці цілісним комплексним дослідженням, присвяченим визначенню сутності та специфіки конституційного забезпечення органами місцевого самоврядування містобудівної діяльності. Зокрема, наукову новизну дослідження становлять основні висновки, положення та рекомендації, які відображають істотний внесок автора. Погоджуючись у

цілому з усіма визначеними автором складовими новизни дослідження, вважаю за необхідне акцентувати особливу увагу на деяких з них:

1. Аналізуючи чинне законодавство, слід відмітити, що феномен «техніко-юридична норма» досі залишається недостатньо дослідженим, його існування та підвищення ролі в соціальному регулюванні актуалізує необхідність подальшого дослідження, оскільки сприяє не лише поглибленню знань про сутність техніко-юридичних норм, але й взагалі норм права як таких. Тим самим, необхідно відзначити, що таке дослідження: а) має значення для розробки загальнотеоретичних положень у праві; б) може слугувати подальшому розвитку галузевих наук; в) дослідження специфіки цих норм має і певне практичне значення, оскільки сприяє правильному їх застосуванню до конкретних життєвих обставин і здійсненню контролю за їх виконанням; г) багато техніко-юридичних норм сприяють підвищенню рівня стандартизації суспільних відносин у значущих сферах соціального життя, що підвищує їх значимість власне у правовому регулюванні; д) в умовах міжнародної міждержавної інтеграції такі норми стають міжнародними техніко-правовими стандартами, що створює загальне правове та процесуальне поле їх застосування й використання (с. 24, 65-66);

2. Таким, що заслуговує на схвальну оцінку є висновок автора, що аксіологічний зв'язок між самим місцевим самоврядуванням і містобудівною діяльністю, що виникає та є результатом їх взаємодії, носить як безпосередній, так і опосередкований характер, а саме: а) місцеве самоврядування та містобудівна діяльність є безальтернативними факторами існування один одного – вони об'єктивно пов'язані між собою та взаємно один одного детермінують, – тобто ці фактори носять антропогенний характер і характеризуються формуванням і наявністю складних системних зв'язків та нормативних систем, що переплітаються і взаємно стимулюють одне одного;

б) місцеве самоврядування є природним іманентним територіально-просторовим середовищем виникнення містобудівної діяльності, саме місцеве самоврядування створює організаційний, організаційно-правовий і нормативний простір для виникнення, існування та функціонування містобудівної діяльності; в) містобудівна діяльність, беззаперечно, повинна розглядатися лише в муніципальному вимірюванні, адже без свого інтерстиціального (внутрішнього) зв'язку з місцевим самоврядуванням, з його інститутами та місцевим населенням, жителями-членами територіальної громади, воно втрачає телеологічний зміст і соціальне призначення (с.70);

3. Варто погодитись із висновком автора, який стверджує, що Закон «Про місцеве самоврядування в Україні», більш повною мірою відповідає Європейській хартії місцевого самоврядування, оскільки під місцевим самоврядуванням розуміє не тільки гарантоване державою право, але й реальну здатність територіальної громади самостійно або під відповідальність органів і посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції й законів України, у тому числі – щодо сфери містобудівної діяльності, як одного з ключових напрямів функціональної діяльності органів місцевого самоврядування (с. 90);

4. Вартою уваги є здійснений дисертантом аналіз механізмів і особливостей імплементації міжнародних правових стандартів містобудівної діяльності до національної правової системи України шляхом трансформація основних принципів сталого розвитку міст, втілених в універсальних і регіональних (європейських) джерелах рекомендаційного характеру та імплементація європейських правових стандартів містобудівної діяльності місцевого самоврядування, яка має діалектично поєднуватися із загальною адаптацією українського земельного, містобудівного, архітектурного законодавства до універсальних та європейських принципів і норм, зокрема – в частині належного унормування державного архітектурно-будівельного

контролю з переданням переважної частини відповідних повноважень на рівень виконавчих органів місцевого самоврядування оптимальною в сучасних умовах конституційної децентралізації формою імплементації європейських правових стандартів містобудівної діяльності органів місцевого самоврядування (с. 155);

5. Вартою уваги є здійснене дисертантом обґрунтування, яке стверджує, що у сучасних умовах муніципальної реформи стратегічними завданнями реформування компетенції органів місцевого самоврядування у містобудівній сфері є: визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян; надання високоякісних і доступних публічних послуг; становлення інститутів прямого народовладдя; задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад (с. 247);

6. Беззаперечною позитивною характеристикою здійсненого О.Г. Курчиним дослідження є визначення основних напрямів реалізації транскордонного співробітництва органів місцевого самоврядування як представників спільних життєво важливих інтересів членів відповідних територіальних громад, включаючи суб'єктів містобудівної діяльності у містобудівній сфері (с. 268).

Здобувачем розроблено й інші наукові положення, які є новими для теорії конституційного та муніципального права.

У цілому дисертація носить завершений характер, мета дослідження досягнута, завдання роботи виконані.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та повнота викладу одержаних результатів в опублікованих працях. Основні положення та

висновки дисертації відображено у 27 наукових працях: 1 монографії, 22 наукових статтях, з яких опубліковані у фахових виданнях із юридичних наук, у тому числі 7 з яких надруковані у виданнях, що включені до міжнародної наукометричної бази даних «Index Copernicus International» (Польща), та 4 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Вивчення дисертаційного дослідження та його автореферату дає підстави для твердження про ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Оформлення дисертаційного дослідження зауважень не викликає.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію О.Г Курчина водночас вважаю за необхідне звернути увагу на питання, які могли би, на мою думку, слугувати предметом додаткових пояснень з боку дисертанта або ж дискусії під час захисту дисертаційної роботи:

1. В роботі здійснено дослідження технічних норми, які певним чином інтегруються в правову систему держави – деякі з них отримують закріплення в правових актах і таким чином набувають юридичної сили (с.18-19). Такі норми можна назвати техніко-правовими. З позиції автора, це переважно норми, що діють в матеріально-виробничій та управлінській сфері (правила протипожежної безпеки, експлуатації всіх видів транспорту, атомних станцій, будівельних робіт, енергопостачання, збереження і переміщення вибухових і токсичних речовин, поводження зі зброєю, особливо ядерною, різного роду держстандарти і т. п.). Деякі з них забезпечені санкціями, тому не випадково їх іноді іменують підвидом соціальних норм. Таке бачення, значною мірою, узгоджується з позицією Черданцева А. Ф., а тому цікавить думка дисертанта відносно співвідношення технічних та правових норм.

2. На с. 19 дисертації автором визначається, що технічні норми, зокрема такі, що діють у побутовій сфері, не підтримуються правом, і отже їх

порушення не веде до будь-якої юридичної відповідальності (наприклад, правила поводження з різними домашніми приладами – телевізорами, холодильниками, магнітофонами, стереосистемами і т. д., правила прийому ліків). В контексті розуміння технічної норми деякі автори ототожнюють їх із технічними приписами. Чи розглядається дисертантом така позиція?

3. Виділено, що містобудівна діяльність зазнає суттєвого впливу глобалізації, в умовах якої сучасний період розвитку людської цивілізації виступає як період стрімких змін і турбулентності. При цьому перманентно змінюються як умови життя людей-членів територіальної громади, так і їх вимоги до життєвого середовища. Тому об'єктивно детермінується перегляд і філософських основ містобудівного світогляду. Але його обумовленість територіальною конотацією та діалектичний зв'язок з місцевим самоврядуванням, а отже його муніципальне вимірювання, не лише залишається без змін, але й суттєво зростає (стор 56). Автору необхідно визначити, як саме впливає розвиток і дослідження містобудівної діяльності на розуміння повноважень та завдань органів місцевого самоврядування у цій сфері.

4. Головним суб'єктом місцевого самоврядування Європейська Хартія визначає органи місцевого самоврядування, однак на протипагу їй Конституція України первинним суб'єктом місцевого самоврядування визнає територіальну громаду (с. 127). Яким чином можна поєднати відмінні положення Основного закону та міжнародно-правового документу із врахуванням позиції та значення кожного з них?

5. Поза увагою дисертанта залишилася проблема забезпечення ефективності містобудівної діяльності у окремих районах, які не є підконтрольними органам державної влади та місцевого самоврядування України (окремі райони Донецької та Луганської області, АР Крим). Чи варто

вести мову про запровадження особливих умов та окремого правового режиму, особливо із врахуванням надання спеціального статусу для вище зазначених територій.

Наведені спірні положення і висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, яка носить самостійний і творчий характер, має наукову і практичну цінність. Наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує складність і актуальність досліджуваної теми та власний підхід до її розгляду дисертантом. В дослідженні автором вдалося досягти його мети.

Усе викладене дає підставу для висновку про те, що дисертація на тему **«Конституційно-правове забезпечення органами місцевого самоврядування містобудівної діяльності: проблеми теорії та практики»** є завершеною науковою працею. Враховуючи досягнення автором мети та завдань дослідження, в яких отримані нові науково обґрунтовані результати щодо розкриття сутності конституційно-правового забезпечення органами місцевого самоврядування містобудівної діяльності, а також беручи до уваги те, що в роботі наведено висновки, які сприятимуть вдосконаленню теоретико-правового розуміння містобудівної діяльності, то є всі підстави відмітити, що дисертація О.Г.Курчина відповідає вимогам п. 9, 10, 12 Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.02 - конституційне право; муніципальне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук,
доцент кафедри конституційного права
Інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

В.В. Шамрай

Підпис засідателя
ВНЕШНІЙ СЕКРЕТАР НАУК
КАРАУЛЬНА Н.В.
16.11.2020р.